

**Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen
esityksestä laiksi työ sopimuslain muuttamisesta**

Eduskunta on 25 päivänä toukokuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 57 laiksi työ sopimuslain muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ylitarkastaja Jouni Lemola työministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Risto Telaranta oikeusministeriöstä, neuvotteleva virkamies Heikki Keskinen valtion työmarkkinalaitoksesta, apulaisjohtaja Heikki Saipio Kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta, lainopillinen asiamies Hannu Rautiainen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, asiamies Eeva-Liisa Inkeroinen Liiketyönantajain Keskusliitosta, lakimies Tuomo Mäkinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, työehtoasiainsihteri Raila Kangasperko Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, lakimies Arto Vainio Akavasta edustaen myös Insinööriliittoa, neuvottelupäällikkö Martti Reuna Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, lakimies Katriina Pitkänen Suomen Yrittäjien Keskusliitosta, lakimies Tuomas Kajan Pienteollisuuden Keskusliitosta, varatuomari Pertti Kinni Suomen Konsulttitoimistojen Liitosta, sarjapäällikkö Reijo Suikki Suomen Jääkiekkoliitosta, henkilöstöjohtaja Kirsi-Marja Kuivalainen ja lautupäällikkö Björn Holmström Nokia Yhtymästä sekä professori Niklas Bruun ja professori Kari-Pekka Tiitinen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työ sopimuslakia muutettavaksi siten, että työ sopimuslain kilpailukieltolausekkeiden tai kilpailukieltosopimusten käyttö yhtenäistyy ja työnantajan ja työntekijän edut otetaan entistä tasapuolisemmin huomioon. Ehdotuksen mukaan ainoastaan työsuhteeseen liittyvästä erityisen painavasta syystä voidaan sopimuksella rajoittaa työntekijän oikeutta tehdä toisen kanssa uusi työ sopimus, jos uusi työnantaja harjoittaa edellisen työnantajan kanssa kilpailevaa toimintaa, tai rajoittaa työntekijän oikeutta harjoittaa omaan lukuunsa tällaista toimintaa.

Kilpailukieltosopimuksella saataisiin rajoittaa työntekijän oikeutta tehdä uusi työ sopimus tai harjoittaa ammattia enintään kuuden kuukauden ajan tai erityisestä syystä enintään yhden vuoden. Sopimukseen liittyvä sopimussakko saisi olla enintään työntekijän kuuden kuukauden palkan suuruinen. Rajoitusten ulkopuolelle jäisivät ylimpään johtoon kuuluvat työntekijät. Kilpailukieltosopimus ei koskisi työntekijää, jonka työsuhte on päättynyt työnantajasta johtuvasta syystä. Kilpailukieltosopimukset, jotka eivät täytä laissa asetettuja edellytyksiä, olisivat mitättömiä lainvastaisilta osiltaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

Sosiaalivaliokunta kiinnittää huomiota erityisen painavan syyn vaatimukseen kilpailukieltosopimuksen tekemiseksi. Tällaisen syyn tulee lakiehdotuksen mukaisesti liittyä työsuhteeseen, ja sen perustana tulee olla osoitettavissa oleva liittymäkohta työntekijän työn sisältöön ja laatuun. Toisaalta työnantajan kannalta tärkeät kilpailunäkökohdat ja liikesalaisuudet tulee voida suojata riittävän tehokkaasti. Työntekijällä on oltava mahdollisuus harjoittaa ammattiaan ja hänen on saatava toimeentulonsa. Kilpailukieltosopimuksen solmimista koskevassa arvioinnissa on voitava mahdollisimman pitkälle ja tasapainoisesti turvata sekä työntekijäin että työnantajain edut.

Kilpailukieltosopimusten käytännössä on otettava huomioon myös asiaa koskeva Euroopan maiden säännöstö. Kansainvälistyvät työsuhteet asettavat vaihtelevia edellytyksiä kilpailukielloille sen mukaan, minkä maan lainsäädäntöä työsuhteessa noudatetaan.

Kilpailukieltolain näkökohtia on tarkasteltava myös työnantajien välisen kilpailutilanteen kannalta. Kilpailulainsäädännössä on pyritty eroon kilpailukieltolausekkeista.

Työntekijän saama koulutus saattaa olla yh-

tenä perusteena sopimussakkojärjestelyn käyttöön. Työnantajalla on tällaisissa tilanteissa mahdollisuus myös määräaikaisen sopimuksen käyttöön, jolla voidaan turvata työnantajan perustellut edut.

Pykäläehdotuksen viimeisessä momentissa viitataan varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain 36 ja 38 §:ään. Kun viitatuissa pykälissä on kysymys vain sopimuksen sovittelusta, mutta ei sen pätevydestä, kuten viimeinen momentti muutoin edellyttää,

ehdottaa valiokunta pykäläehdotusta muutettavaksi siten, että siinä viitataan vain yleisesti varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annettuun lakiin.

Hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaalivaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

L a k i

työsopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1970 annetun työ sopimuslain (320/70) 16 §:n 4 momentti ja *lisätään* lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

Työntekijän velvollisuudet

16 a §

Kilpailukieltosopimus

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kilpailukieltosopimus on mitätön siltä osin kuin se on tehty vastoin 1—3 momentin säännöksiä. Muutoin on tällaisen sopimuksen päte-

vyydestä ja sovittelusta voimassa, mitä varallisuus oikeudellisista oikeustoimista *annetussa laissa* on säädetty.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari ja jäsenet Ala-Harja, Alaranta, Hurskainen, Koistinen, Mäkipää, Nordman, Ranta-

nen, Rinne, Stenius-Kaukonen ja Taina sekä varajäsenet Kuuskoski-Vikatmaa ja Wahlström.